

MARIAN KAMIENSKI
(1901—1980)

W dniu 2 grudnia 1980 r. zmarł dr hab. Marian Kamiński, profesor zwyczajny Akademii Górniczo-Hutniczej im. S. Staszica w Krakowie, organizator nauki i szkolnictwa wyższego, doktor honoris causa Politechniki Krakowskiej i Śląskiej w Gliwicach, inicjator studiów i twórca szkoły w dziedzinie surowców skalnych, wychowawca wielu pokoleń geologów, zasłużony nauczyciel akademicki, który do ostatnich chwil uczestniczył aktywnie w zajęciach dydaktycznych, a swoich współpracowników wspierał życzliwością i radą.

Prof. Marian Kamiński urodził się 10 czerwca 1901 r. w Narcie Nowym koło Niska. Po ukończeniu gimnazjum klasycznego w Stryju (1919), będąc w wojsku, w okresach urlopowych, kończy 2-letni Kurs Górniczy na Politechnice Lwowskiej, a następnie pod kierunkiem Prof. T. Wiśniowskiego i Prof. W. Rogali oraz swego mistrza Prof. J. Tokarskiego studiuje na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie w 1926 r. uzyskuje stopień doktora geologii na podstawie pracy dotyczącej wykształcenia i stratygrafii kredy żurawieńskiej (1925). Tam też był asystentem początkowo w Katedrze Geologii, a następnie Mineralogii i Petrografii. W 1933 r. przechodzi na Politechnikę Lwowską i w tym samym roku na Wydziale Chemicznym tej uczelni habilituje się, przedkładając pracę pt.: „Elementy składowe tufów wulkanicznych w Be-

restowcu” (1932). Na tymże Wydziale w 1934 r. zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Mineralogii i Petrografii oraz Ceramicznej Stacji Doświadczalnej, a ponadto pełni funkcję dziekana (1937—1938) i prodziekana (1938—1939). W czasie wojny (lata 1939—1941 i 1944—1945) był profesorem Lwowskiego Politechnicznego Instytutu, w którym również na Wydziale Chemicznym, a następnie Naftowym pełnił funkcję dziekana. Po repatriacji do Krakowa w kwietniu 1945 r. początkowo jest profesorem nadzwyczajnym, a od 1946 r. zwyczajnym Wydziałów Politechnicznych AGH i pełnił tam funkcję dziekana (1946/1947), zastępcy prorektora (1947/1949), a na Wydziale Inżynierii kierownika Katedry Petrografii i Geologii. W 1951 r. przechodzi wraz z całym swym zespołem na nowo utworzony Wydział Geologiczno-Poszukiwawczy AGH, gdzie organizuje i kieruje Katedrą Złóż Surowców Skalnych, a w latach 1969/1971 jest dyrektorem Instytutu Mineralogii i Złóż Surowców Mineralnych. W samej Uczelni pełnił funkcję prorektora d/s nauki (1955/1957). W latach 1945—1954 był też zatrudniony jako profesor na Politechnice Śląskiej w Gliwicach. Poza uczelnią pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji. Był wieloletnim sekretarzem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, członkiem Komitetu Geologicznego PAN, zastępcą przewodniczącego Komisji Nauk Geologicznych Oddziału Krakowskiego PAN, wieloletnim przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Geologicznego w Warszawie, członkiem Rady Nauki i Techniki oraz rad naukowych wielu instytutów resortowych, a w okresie przedwojennym także sekretarzem Zarządu Głównego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. Za działalność naukową i w szkolnictwie wyższym odznaczony został Sztandarem Pracy I Klasy, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i wielu innymi odznaczeniami. Za osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej otrzymał dwukrotnie (1963, 1971) nagrodę I stopnia Ministra Szkolnictwa Wyższego.

Dorobek naukowy Prof. Mariana Kamińskiego jest bardzo bogaty. Obejmuje on kilkadziesiąt opublikowanych prac i artykułów wnoszących wiele oryginalnych poglądów do zróżnicowanej problematyki geologicznej, petrograficznej i mineralogicznej, a przede wszystkim surowcowej, której poświęcił profesor najwięcej uwagi.

W początkowym okresie działalności naukowej zajmuje się zagadnieniem występowania, pozycją stratygraficzną, wykształceniem i genezą piaskowców żurawieńskich (1925), które bada na lewym brzegu Dniestru w rejonie Żurawna. Wiele prac poświęca problematyce geologiczno-petrograficznej tufów wulkanicznych. Pierwsze z nich dotyczą tufów wołyńskich z Berestowca (1928, 1932), które zostały wszechstronnie opracowane. Prowadząc badania w rejonie Żurawna opisuje z M. Gawlińskim (1934) profile wierceń zwracając szczególną uwagę na występowanie w nich tufów. Tufy przedgórza Karpat stanowią też przedmiot mono-

graficznej pracy (1936), w której przedstawiono wyniki badań próbek zebranych między Kosowem a Bochnią. W oparciu o liczne analizy stwierdzono ich dacytowy charakter, a przez porównanie z tufami Karpat Rumuńskich podano próbę wyjaśnienia pochodzenia materiału. Do problematyki utworów piroklastycznych wraca Prof. M. Kamiński jeszcze w okresie późniejszym publikując z K. Skoczylas-Ciszewską (1956) pracę dotyczącą tufu wzbogaconego w P_2O_5 , który występuje wśród osadów fliszowych pasma Brzanka—Liwocz w Karpatach. Z S. Glińską (1966) opisuje też tufit z halitem stwierdzony w kopalni soli w Bochni.

W okresie międzywojennym ważny nurt prac Prof. M. Kamińskiego dotyczy problematyki wulkanitów, które opracowuje wszechstronnie pod względem petrograficznym, a także geologicznym. Na Wołyniu bada bazalty w dorzeczu Horynia (1929), andezyty pienińskie (1931), a w związku z pobytem w Karpatach Marmaroskich publikuje też pracę o andezytach obszaru Trojagi (1935).

W latach trzydziestych Prof. M. Kamiński bierze udział w wyprawach organizowanych przez Prof. J. Tokarskiego w Karpatach Wschodnich, których celem było m. in. rozpoznanie surowców mineralnych Gór Czywczyńskich. Był też współodkrywcą krzemianowo-węglanowej rudy manganowej, a zarazem współautorem monografii dotyczącej zagadnień geologiczno-petrograficznych i surowcowych tego regionu (1934). Od tego okresu Profesora M. Kamińskiego zaczyna w coraz większym stopniu interesować problematyka naukowo-badawcza surowców skalnych. Wyrazem tego są liczne publikacje dotyczące zróżnicowanych petrograficznie i genetycznie surowców. Nie sposób omówić tu wszystkie te prace, tym niemniej zwrócona zostanie uwaga na te z nich, które mają największe znaczenie dla poznania bazy surowcowej Polski.

Pierwsze z prac związane ze skałami ilastymi, dotyczą bentonitów podolskich (1935), które Profesor bada w okolicy Werynia i Lwowa, ustala ich skład chemiczny i zdolności adsorpcyjne, a zarazem porównuje z bentonitami wołyńskimi. Więcej uwagi poświęca glinom ogniotrwałym. W rejonie Parszowa bada z H. Hansem gliny retu (1937), w rejonie Krzeszowic z F. Englem gliny dolnej jury (1938), a następnie z A. Sabatowskim kajprowe gliny Wierzbnika nad Kamienną (1948). Dla wszystkich tych utworów podaje skład chemiczny, własności technologiczne, warunki występowania oraz omawia dotychczasowe zastosowanie. W okresie późniejszym publikuje też pracę dotyczącą glin szkliwnych Polski (1959). Zwraca przy tym uwagę, że są to przede wszystkim gliny warwowe, które bada w okolicach Zielonej Góry (Nietków), Łowicza (Nieborów, Szczecin) i Drawska (Złocieniec), a także zwietrzliny trzeciorzędowych ilów badane z Łapczycy koło Bochni.

Prof. M. Kamińskiego, poza glinami ogniotrwałymi, interesują też inne surowce przemysłu materiałów ogniotrwałych. Wspólnie z Prof. Z. Tokarskim zajmuje się możliwością wykorzystania dla tego przemysłu

różnych skał Karpat fliszowych (1959). Pod tym kątem ocenia utwory charakteryzujące się możliwie najwyższą zawartością krzemionki, jak piaskowce lgockie i gezowe, silnie zsylikowane piaskowce istebniańskie, a także rogowce mikuszowickie i menilitowe oraz diatomity. Z zakresu surowców przemysłu materiałów ogniotrwałych publikuje też z A. Kubiczem (1974) pracę, w której rozważany jest problem wykorzystania do produkcji wyrobów ogniotrwałych różnych wapieni Polski.

Prof. M. Kamiński zajmował się też zagadnieniem kwasoodporności naturalnych materiałów kamiennych. Ze swymi współpracownikami publikuje na ten temat dwie znaczące w literaturze surowcowej monografie. Pierwsza z nich przygotowana wspólnie z E. Krauss (1960) dotyczy kwasoodporności granitoidów z masywów Strzegom-Sobótka, Strzelina, Żulowej, a także strefy Niemczy (Kośmin, Przedborowa). W drugiej z prac napisanej wspólnie z A. Kubiczem (1962) oceniono pod względem kwasoodporności różne piaskowce Gór Świętokrzyskich i ich obrzeżenia oraz Dolnego Śląska. Problematyką litologii i użytkowania piaskowców zajmował się już Profesor znacznie wcześniej. W okresie przedwojennym publikuje prace dotyczące piaskowców żurawieńskich (1925), a także suchodolskich (1933), dla których podaje też przykłady zastosowania we Lwowie. W okresie powojennym koncentruje zainteresowania na piaskowcach fliszu karpackiego. Razem z K. Skoczylas-Ciszewską charakteryzuje piaskowce należące do facji inoceramowej warstw istebniańskich (1959), następnie z C. Peszatem i J. Rutkowskim piaskowce grodziskie (1963). Łącznie z wymienionymi powyżej współpracownikami przedstawia także wykształcenie litologiczne i własności techniczne piaskowców godulskich (1968), a następnie zajmuje się też problemem zsylikowanych piaskowców istebniańskich łuski Bystrego (1969). Wszystkie te prace, oparte na bogatym materiale obserwacyjno-badawczym przyczyniły się do poznania zmienności składu mineralnego spoiwa i materiału okrucowego, a także własności fizycznych i użytkowych tych skał. Zmienność petrograficzna i zagadnienie klasyfikacji piaskowców karpackich stanowiły też przedmiot syntetycznej publikacji napisanej wspólnie z C. Peszatem i J. Rutkowskim (1967).

Z innych surowców, którymi zajmował się prof. M. Kamiński, należy wymienić odwapnione opoki kredowe z okolic Zawichostu, czy też z Wyżyny Lubelskiej. Z badań opublikowanych z Z. Sokalskim (1950) oraz w późniejszym nieco artykule (1953) wynika, że skały te mogą z powodzeniem zastępować importowaną dla przemysłu chemicznego ziemię okrzemkową. Publikuje też materiały dotyczące oceny bazy surowcowej przemysłu materiałów wiążących (1950), a przede wszystkim jest autorem bądź też współautorem licznych, często o charakterze monograficznym, opracowań dotyczących problematyki kamienia budowlanego i drogowego (1949, 1952, 1953, 1954, 1957, 1960), a także surowców skalnych czy mineralnych niektórych regionów geologicznych Polski (m. in.

1938, 1939, 1952, 1953, 1954, 1960, 1963). Do szczególnie ważnych należą tu jedne z pierwszych w literaturze polskiej publikacje dotyczące problematyki surowców skalnych na Ziemiach Zachodnich (1946, 1949).

Profesor M. Kamiński zajmuje się też problematyką mineralogiczną Karpat fliszowych. Publikuje pracę dotyczącą minerałów arsenowych występujących w piaskowcach okolicy Bystrego (1937) oraz omawia występowanie fluorytu w wapieniach cieszyńskich Lesznej Górnej koło Cieszyna (1963, 1962).

W ostatnim okresie swojej działalności naukowej wraca myślami do uczelni lwowskich, w których spędził młode lata. Wyrazem tego jest praca dotycząca nauk mineralogiczno-geologicznych i górniczych na Politechnice Lwowskiej (1977) oraz napisane wspólnie z Z. Pazdrą opracowanie, w którym przedstawiono rozwój nauk mineralogicznych i geologicznych na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (1980).

Charakteryzując działalność Profesora Mariana Kamińskiego należy podkreślić Jego wyjątkowy temperament, a zarazem dyscyplinę wewnętrzną, aktywność i zdolność do wielokierunkowego działania oraz umiejętność współżycia z szerokim kręgiem ludzi. Cechy te towarzyszyły Mu zresztą od wczesnej młodości, gdy jako żołnierz walczył o Polskę i brał udział w akcjach plebiscytowych, do ostatnich lat niestrudzonego życia, gdy po przejściu w stan spoczynku znalazł jeszcze siły by przez 9 lat prowadzić seminaria dyplomowe, promować doktoraty i życzliwie opiekować się rozprawami habilitacyjnymi.

C. Peszat

SUMMARY

Prof. Marian Kamiński was born on the tenth of July, 1901. He was awarded his Ph. D. in 1926 after completing his studies in Geology at the Jan Kazimierz University in Lwów (Lemberg). Untill 1933 he did post-doctoral study at the Department of Chemistry of the Lwów Polytechnic, where in 1934 he was nominated to the rank of Assistant Professor and given the post of Chairman of the Department of Mineralogy and Petrology. In the war years of 1939—1941 and 1944—45 he was a professor of the Lwów Polytechnical Institute. In 1945 he was awarded his assistant professorship and in 1946 became full Professor, first of the Polytechnical Institutes (Polytechnic of Cracow), then of the Exploration-Geology Faculty of the Academy of Mining and Me-

tallurgy in Cracow, where until the date of his retirement in 1971, he directed the Department of Non-metallic Ore Deposits, and in recent years (1969—1971), the Institute of Mineralogy and Mineral Ore Deposits. From 1945 to 1954, he was also employed as a Professor at the Silesian Polytechnic in Gliwice. Prof. Kamiński is the recipient of the degree Doctor Honoris Causa which was awarded to him by both the Cracow and the Silesia Polytechnics. He has held a variety of posts in higher education including assistant Dean; Dean; Assistant Rector, and outside the schools, he served for many years as the Secretary of the Main Board of Higher Education, and as the Chairman of the Scientific Council of the Geological Survey. He was a member of the Geological Committee of the Polish Academy of Sciences. For his activity in the Sciences and in Higher Education, he received many state awards.

Prof. Kamiński is the author of over 80 scientific works and publications. Some of these concern the petrology of vulcanites and tuffs, the lithology of flysch sandstones, mineralogy, and above all, problems concerning non-metallic ores, examining their refractoriness resistance to acid, and their use in the construction industry. Prof. Kamiński was the initiator of a new specialization in the field of non-metallic ores, and many accomplished students have come out of the school which grew up around him and who will continue his work. We regret that this faithful servant of science and education has departed from us.

translated by M. A. Kamiński

Spis

prac i artykułów Prof. Dra hab. Mariana Kamińskiego

1925. Przyczynek do znajomości kredy żurawieńskiej. Contributions à la connaissance du facies sablonneux de couches cretacées de Żurawno (Pologne). *Kosmos*. 50. Lwów.
1927. Zjazd geologów karpaccich w Rumunii. *Przyroda i Technika*. 6. Lwów.
1928. Tufy wulkaniczne w Berestowcu. Sur le tuf basaltique des environs de Berestowiec en Volhynie. *Kosmos*. 52. Lwów.
1929. O polskich bazaltach. *Věstník VI Sjezdu Československých Přírodovědců, Lékařů a Inženýrů v Praze*. 1928.
1929. O zadaniach i roli petrografii egzotyków i erratyków w Polsce. Sur les problèmes et le rôle de la petrographie des exotiques et des erratiques en Pologne. *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów w Polsce*. 1927. Kraków.

1929. Bazalty wołyńskie. Sur les basaltes en Volhynie (Pologne). *Kosmos A.* 54. Lwów.
1931. Nowe przyczynki do znajomości pienińskich skał magmowych. Nouvelles contributions à la connaissance des roches éruptives des Pienines. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 7. 1930. Kraków.
To samo: Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie. 11. Lwów, 1931.
1932. Elementy składowe tufów wulkanicznych w Berestowcu. Les éléments composants des tufs volcaniques de Berestowiec. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 8. Kraków.
1933. O bogactwach mineralnych Chin. *Kosmos B.* 58. Lwów.
1933. O piaskowcu suchodolskim. *Czasopismo Techniczne.* 51. Lwów.
1934. Geologiczne wyniki wierceń w okolicy Żurawna. Zbiór prac poświęcony Eugeniuszowi Romerowi. Lwów. (wspólnie z M. Gawlińskim).
1934. Pasma Gór Czywczyńskich. Studium petrograficzno-geologiczne. La chaîne de Czywczyn. Etude pétrographique et géologique. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 10. Kraków. (wspólnie z J. Tokarskim, Z. Pazdrą, K. Smulikowskim, M. Turneau).
1934. Uwagi do art. L. Ciechanowskiego: O piaskowcu suchodolskim. *Czasopismo Techniczne.* 52 Lwów.
1935. Kilka uwag o bentonitach w Polsce. Quelques remarques sur les bentonites en Pologne. *Arch. Mineral.* 11. Warszawa.
1935. Bemerkungen über die Andesite des Trojaga-Gebietes in den Marmarocher Karpaten. *Bulletin de l'Académie des Sciences et des Lettres. Série A.* Cracovie.
To samo: Quelques remarques sur les andésites de Trojaga. *C. R. Acad. Pol.* 1935, s. 3. Spraw. PAU, 1935, nr 5.
1936. O tufach wulkanicznych przedgórza Karpat. Sur les tufs volcaniques de l'avant-pays des Karpates. *Arch. Mineral.* t. 12. Warszawa.
1937. O glinkach ogniotrwałych z Parszowa koło Wąchocka. Sur les argiles réfractaires de Parszów près Wąchock. *Przemysł Chemiczny.* nr 11. Warszawa. (wspólnie z H. Hansem).
1937. O minerałach arsenowych z fliszu karpackiego okolicy Leska. Minéraux arsénifères dans les Karpates flyscheuses aux environs de Lesko. *Arch. Miner.* 13. Warszawa.
To samo: Sprawozdanie z Posiedzeń Wydziału III Nauk Matematyczno-Fizycznych. Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Warszawa.
1938. O własnościach glin ogniotrwałych z okolicy Krzeszowic. Über die Eigenschaften der feuerfesten Tone aus der Umgebung von Krzeszowice. *Przegląd Ceramiczny.* 12. Warszawa. (wspólnie z F. Englem).
1938. Surowce mineralne Ziemi Południowo-Wschodnich R.P., artykuł w pracy M. Matakiewicza pt. „Drogi wodne środkowo-europejskie a regulacja Wisły, Sanu i Dniestru”. *Czasopismo Techniczne*, 56. Lwów.
1939. Zagadnienie minerałów użytecznych Polski. *Przegląd Chemiczny.* 3. nr 2. Lwów.
1946. Skały użyteczne Dolnego i Górnego Śląska. Wyd. Inst. Śląsk. Seria: Zagadnienia gospodarcze Śląska. Seria II. nr 1. Katowice.
1948. O kajprowych glinach ogniotrwałych w okolicach Wierzbnika nad Kamienną. Keuper refractory clays from the district of Wierzbnik on the Kamienna (Central Poland). *Biul.* 42 PIG. Warszawa. (wspólnie z A. Sabatowskim).
1948. Kamienie budowlane 1 : 3 000 000. Plansza 22. Studium Planu Krajowego II. Główny Urząd Planowania Przestrzennego. Warszawa.

1949. Skały budowlane w Polsce. Building rocks in Poland. *Biul.* 57 PIG. Warszawa.
1949. Wapień w polskim przemyśle azotowym. *Przemysł Chemiczny*. nr 2. Warszawa.
1950. O niektórych skałach krzemionkowych w Polsce. On some siliceous rocks in Poland. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19. 1949. Kraków. (wspólnie z Z. Sokalskim).
1950. Kilka uwag o cenomanie okolicy Krakowa. Quelques remarques sur le Cenomanien des environs de Cracovie. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19. 1949. Kraków. (wspólnie z A. Piątkowskim).
1950. Zagadnienie naturalnych surowców dla materiałów wiążących w Polsce. Część I. Najważniejsze surowce z obszaru Polski. *Cement — Wapno — Gips*. 6/15. nr 5—7. Warszawa.
1950. Wiktor Nechay, 1895—1940. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* z. 19. 1949. Kraków.
1951. Kilka uwag w sprawie rozwoju polskiej petrografii. *Roczn. Pol. Tow. Geol.*, 20. 1950. Kraków.
1952. Geologia w kopalnictwie surowców skalnych. Zjazd Nauk. Wych. AGH w Krakowie. IV. Geologia a górnictwo. Kraków.
1952. Prace z dziedziny chemii opublikowane w latach 1876—1939 w czasopiśmie „Kosmos” wydawanym przez Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika. *Przemysł Chemiczny*. 31/VIII. nr 2. Warszawa.
1953. Problem ziemi okrzemkowej i jej surowców zastępczych w Polsce. *Przegląd Geol.* z. 6. Warszawa.
1953. Surowce skalne. *Mechanik. Poradnik Techniczny*. t. 2. cz. 2. wyd. 3. Warszawa. (wspólnie z W. Skalmowskim).
1954. Problemy kamienia drogowego. *Przegląd Geol.* z. 1—2. Warszawa.
1954. Zagadnienie podstawowych baz surowcowych przemysłu materiałów budowlanych w Polsce. *Przegląd Geol.* z. 9—10. Warszawa.
To samo: Materiały budowlane. Sesja problemowa PAN. wyd. PAN. wyd. IV. Warszawa, 1956.
1954. Janina Syniewska, 1893—1951. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* t. 22, 1952.
1954. Sposób szybkiego rozpoznawania właściwości złóż ziemi krzemionkowej, nadającej się do produkcji nośnika katalitycznego oraz rozpoznawania właściwości gotowego nośnika do syntezy węglowodorów. Patent. Udzielono 8. I. 1954. (wspólnie z Z. Sokalskim i P. Szotą).
1955. Surowce mineralne. *Kalendarz Chemiczny. Cz. II. Technologiczna*, t. 2. Warszawa, 1955.
1956. O skale wzbogaconej w P_2O_5 w Karpatach fliszowych. Notes on a rock enriched in P_2O_5 , occurring in the Flysch Carpathians. *Arch. Miner.* 19. z. 2. 1955. Warszawa. (wspólnie z K. Skoczylas--Ciszewską).
1956. Kilka uwag w sprawie artykułu Inż. J. Kosteckiego pt. „O celowości zwrócenia uwagi na kwarcyty i piaskowce południowych obszarów Polski”. *Biul. Mat. Ogniotrw.* 8 nr 2. Gliwice.
1957. Złoża kamieni budowlanych i drogowych w Polsce. W pracy zbiorowej pt. „Kamienie budowlane i drogowe” pod red. M. Kamieńskiego i W. Skalmowskiego. Warszawa.
1958. O znaczeniu niektórych skał w Karpatach fliszowych dla przemysłu materiałów ogniotrwałych. Notes on some rock in the Carpathian Flysch and their significance for the industry of fire clay materials. *Kwart. Geol.* 2 n. 1. Warszawa. (wspólnie z Z. Tokarskim).
1959. O facji inoceramowej warstw istebniańskich Pogórza Wiśnicko-Rożnowskiego. On the inoceramian facies of the Istebna beds of the Wiśnicz-Rożnów

- Region (Flysch Carpathians). *Kwart. Geol.* 3. nr 4. Warszawa. (wspólnie z K. Skoczylas-Ciszewską).
1959. O glinach szklivnych. *Przegląd Geol.* z. 1. Warszawa.
1959. Z historii studiów górniczych i geologiczno-górniczych w Krakowie. Some data concerning history of mining and geologic-mining high studies in Cracow. *Przegląd Geol.* z. 9. Warszawa.
1960. Granity śląskie i ich kwasoodporność. Silesian granites and their acid-resistance. *Prace Inst. Geol.* 30. cz. 2. Warszawa. (wspólnie z E. Krauss).
1960. Surowce skalne. *Mechanik. Poradnik techniczny.* t. 2. cz. 2. wyd. 4. przer. i uzupełnione. Warszawa. (wspólnie z W. Skalmowskim).
1960. Wystąpienia w preniach. M. Materiały karpato-bałkańskiej ассоjacji. nr 2. Izdatielstwo Akademii Nauk Ukrainской S.S.R. Kiew.
1962. Kwasoodporność piaskowców Gór Świętokrzyskich i Dolnego Śląska na tle ich własności petrograficznych. Acid resistance of sandstones from Święty Krzyż Mts and Lower Silesia on the background of their petrographic properties. *Biul. 178 Inst. Geol.* Warszawa. (wspólnie z A. Kubiczem).
1962. On the occurrence of fluorite and dickite at Leszna Górna near Cieszyn. *Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences. Série des sci. géol. et géogr.* Vol. X. No. 4. Varsovie.
1962. Wokół problemów kształcenia kadr inżynierskich. *Nowe Drogi* 16. nr 8/159. Warszawa.
1962. Julian Tokarski, badacz i wychowawca (1883—1961). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 32. z. 4. Kraków.
1962. Pożyteczne wydawnictwa Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. *Przegląd Geol.* nr 11. Warszawa.
1963. Litologia piaskowców grodziskich (Karpaty fliszowe). The Litology of Grodischt Sandstone in the Flysch Carpathians. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 33. z. 1. Kraków (wspólnie z Cz. Peszatem i J. Rutkowskim).
1963. Problèmes des matières premières minérales solides dans les Karpates polonaises et leur avant-pays. Twierdzie polezne iskopajemyje polskich Karpat i Predkarpattia. *Biul. 181 Inst. Geol.* Warszawa.
1963. Włodzimierz Wawryk, 1902—1963. *Przegląd Geol.* nr 3. Warszawa. (wspólnie z Z. Tokarskim).
1963. O fluorycie z Lesznej Górnej koło Cieszyna. *Spraw. z Pos. Kom. Oddz. PAN w Krakowie.* Kraków.
1964. Rozdziały 38—50 w podręczniku (pracy zbiorowej) pt. „Zarys nauki o złożach kopalin użytecznych”. Warszawa.
1965. Prof. Dr Julian Tokarski (1883—1961). *Zeszyty Naukowe AGH.* Nr 41. Kraków.
1966. O tuficie z halitem z kopalni soli w Bochni. On tuffites with halite from the salt mine of Bochnia. *Arch. Mineral.* 26. Warszawa. (wspólnie z St. Glińską).
1966. Działalność Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w kadencji 1963—1966. *Życie Szkoły Wyższej.* Nr 9. Warszawa.
1967. Z okazji 15-lecia „Życia Szkoły Wyższej”. *Życie Szkoły Wyższej.* Nr 12. Warszawa.
1967. Zmienność petrograficzna piaskowców karpackich i zagadnienie ich klasyfikacji. Petrographic variability of Carpathian sandstones and the problem of sandstone classification. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 37. z. 4. Kraków. (wspólnie z Cz. Peszatem i J. Rutkowskim).
1968. O wykształceniu i własnościach technicznych piaskowców godulskich. Lithology and technical properties of the Godula Sandstones (The Polish Car-

- pathians). *Zeszyty Naukowe AGH*, nr. 231. *Geologia* z. 12. Kraków. (wspólnie z Cz. Peszatem, J. Rutkowskim, K. Skoczylas-Ciszewską).
1968. Der Rat für Hochschulwesen in Polen. *Das Hochschulwesen*, nr. 8/9. Berlin.
1968. Współpraca szkół wyższych z przemysłem w ZSRR. Streszczenie: *Spraw. Wyj. Zagr. PAN*. R. 6. nr. 1—2. Warszawa.
1969. O piaskowcach zsylikowanych z obszaru Bieszczad. On silicified sandstone from Bieszczady Range. *Przegląd Geol.* nr 5. Warszawa.
1969. Działalność Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w kadencji 1966—1969. *Życie Szkoły Wyższej*. nr 9. Warszawa.
1971. Marcin Kolasa (1915—1970). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 40 z. 3—4. Kraków.
1971. Wspomnienie o Kamili Skoczylas-Ciszewskiej, zasłużonym geologu i wychowawcy młodzieży. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 41 z. 4. Kraków.
1971. Kamila Skoczylas-Ciszewska, 1902—1971. *Wszechświat*, z. 9. Warszawa.
1973. Problemy kruszywa budowlanego w Polsce. Materiały z sympozjum na temat „Problemy surowcowe kruszyw łamanych i naturalnych w Polsce”. Kraków.
1973. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego w latach 1969—1972. *Życie Szkoły Wyższej*. nr 2. Warszawa.
1973. Geologia i górnictwo na II Kongresie Nauki Polskiej. *Przegląd Geol.* nr 8—9, Warszawa.
1974. Problem wapieni z obszaru Polski jako surowca do produkcji wyrobów ogniotrwałych. *Materiały Ogniotrwałe*. nr 1. Gliwice. (wspólnie z A. Kubiczem).
1975. Rozwój problematyki i bazy surowców skalnych na Ziemiach Zachodnich w 30-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Development of problems and rock material base in the Western district of Poland within the period of thirty years of Polish Peoples Republic existence. *Kwart. Geol.* 19 nr 1. Warszawa. (wspólnie z S. Kozłowskim).
1975. Surowce skalne. Rozdział w pracy pt. „Surowce mineralne regionu krakowskiego”. Warszawa. (wspólnie z J. Rutkowskim).
1977. Nauki mineralogiczno-geologiczne i górnictwo na Politechnice Lwowskiej w latach 1872—1939. *Prace Muzeum Ziemi*. z. 27. Warszawa.
1980. Rozwój nauk mineralogicznych i geologicznych na Uniwersytecie Lwowskim (Uniwersytecie Jana Kazimierza) do 1939 r. *Prace Muzeum Ziemi*. z. 31. (wspólnie z Z. Pazdrą).
1981. Nauki geologiczne w historii Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika w latach 1875—1939. Rozdział w pracy pt. „Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika 1875—1975. PWN. Warszawa 1981.
1981. Chemia w historii Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika do 1939 r. *Ibidem*.